

Morshyttan förr och nu

EN KNAPP HALVMIL söder om Horndal efter lands- och järnvägen till Krylbo ligger en by, som nog många av »rumpmasarna» i södra landskapsdelen känner till namnet på men troligen inte mycket mer. Horn-dalsbor och andra har tittat ut genom kupéfönstret och sett namnet Morshyttan å stationshuset de ögonblick som tåget stannat till, kanske även sett ett par gårdar i närheten, och bilister som åkt vägen fram har sett samma sak om man nu haft tid att titta åt sidan något alls förstås.

Men hur många av alla dessa är det som varit i Morshyttan och sett hur där ser ut. Jo, kanske en del som varit ditåt och plockat blå-sippor eller liljekonvaljer, som alla backar där brukar vara fulla av på vårarna, eller stora blåklockor som blomstrar litet senare på sommaren.

DE FLESTA HAR NOG i alla fall fått den uppfattningen, att Morshyttan är ett stationshus och ett namn på kartan, och därutöver ingenting alls. Nåja, i viss mån kanske det är riktigt. Byn är inte stor. Ett drygt 10-tal gårdar ligger utspridda över ett stort område, inbäddade i skogsdungar. Allt är fridfullt i byn, och befolkningen är i stort sett nöjd med tillvaron. Under sommaren är trakten enastående vacker enligt bybornas egen utsago, och det kan man nog hålla med om, när man ser åsar, skogsbackar och lövdungar, den mera majestätiska barrskogen och gårdarna här och där.

Så fridfullt som det är i dag har det dock inte varit alltid, Morshyttan har mycket gamla anor, och det har varit rush, liv och rörelse även där, särskilt då vid järnvägen.

SOM FRAMGÅR AV NAMNET har det en gång funnits en hytta där, den har enligt uppgifter legat vid bäcken söder om stationen, och hyttan omnämns första gången redan

1556. Hur länge den var i drift är svårare att få reda på, men 100 år senare, 1660, var den ödelagd. Den första bonden i i byn slog sig ner en bit från hyttan. Han hette Renhålt Oluffson, och hans namn fortlever troligen i gårdsnamnet Renelsbo (Reinholdsbo). Gården har legat ett par km från stationen, men är numera riven, medan jorden brukas av hemmansägare J. Djusberg. Det är förresten han som lämnat en del av uppgifterna om byn, och han kan berätta om den storhetstid som Morshyttan en gång haft. Det var då Näs järnvägen gick till Morshyttan, då var det liv och rörelse särskilt vid stationen, där det ibland var ända till 9-10 man mot som det nu är två. Då hade man stins och kontorist och förman och stations karlar m. m., då gick allt gods till södra By ut från Morshyttan, då var det fart.

LIVLIGAST VAR NOG åren 1912-1915, och endast några år efter var det snart sagt slut. till Horndal. 1921 byggdes Näsbanan om till bredspårig och drogs då upp till Horndal. Året efter revs den del som gick till Morshyttan, och sedan gick det fort utför, och livet började stillna till.

Ändå finns det stora möjligheter för en ny glanstid i byn.

STÅR MAN PÅ VÄGEN vid i Morshyttans station ock tittar tycker man det är märkvärdigt att ingen industri av något slag hittat dit, sådana enastående möjligheter som där finns: tomtmark i snart sagt obegränsad omfattning, järnväg och landsväg. Transportfrågan blir enkel. Men börjar man att fråga efter orsaken varför ingen industri finns, så får man svaret att det beror på elkraften. Byn har endast likström, och då linjen är lång och bra belastad blir förlusterna också stora, och så länge som det inte finns tillgång till elkraft i full utsträckning, kommer ingen industri dit, Annars har det varit förfrågningar, bl. a. från småindustri i Sandviken, men de backade när de fick höra, hur det var med elkraft. Byborna själva får snart sagt gå skift om ljustet.

TÄNDER MAN PÅ LJUSET i en gård så slocknar det nästan i en annan. Det är en sak som man i

byn är enig om måste lösas. Husmöd-rarna vill helt naturligt ha kokplatta, dammsugare och elstrykjärn, och »gubbarna» vill ha motor för tröskan, pump och andra maskiner. Saker som man nu måste avstå ifrån. Vid sign. besök skulle de undersöka möjligheterna för bidrag till kraftlinje o. dyl. och är byborna lika eniga och energiska som när postverket för ett par år sedan skulle dra in poststationen, då har Morshyttan säkert kraft i full utsträckning om något år. Den gången var samtliga innevånare i byn eniga om att posten skulle vara kvar, och den blev kvar. Kan de nu ordna med ordentlig kraft, kanske Morshyttan om något år börjat klättra uppåt igen. Då kanske det blivit ett helt industrisamhälle.

Den som lever får se.

G e j.